

Маҳаллий бюджет даромади: солиқлар, тўловлар ва маҳаллий ҳамжамиятнинг бошқа тўламлари

Маҳаллий солиқлар

Солиқ турлари	Тўловчи	Солиқ солинувчи база, нарх, солиқ ставкалари	Тўлаш муддатлари	Маҳаллий бюджетга тушадигани
Мулк солиги				
1-гурух: Уй, квартира ва ҳ.к. турар-жойлар, ишбилармонлик фаолияти эмас	Мулк эгаси (ишбилармон ЭМАС)	Мулкнинг солиқ солинадиган нархининг 0,35%	Жорий йилнинг 2 сентябридан кечиктирмай	100%
2-гурух: Уй, квартиralар, дачалар, пансионатлар, дам олиш уйлари, санаторийлар, курортлар, ишлаб чиқариш, маъмурӣ, саноат ва ишбилармонлик юритишига мўлжалланган бошқа капитал иншоотлар	Мулк эгаси (ишбилармон)	Мулкнинг солиқ солинадиган нархининг 0,8 %	Квартал сайн, жорий квартал учинчи ойнинг 21 чисолосидан кечиктирмай, жорий йил давомида тенг бўлишириб	100%
3-гурух: Ишбилармонлик қилишга мўлжалланган вақтингчалик, металла ва бошқа конструкциялардан иборат бўлмалар (киосклар, контейнерлар)	Мулк эгаси (ишбилармон)	Мулкнинг солиқ солинадиган нархининг 0,8 %	Квартал сайн, жорий квартал учинчи ойнинг 21 чисолосидан кечиктирмай, жорий йил давомида тенг бўлишириб	100%
4-гурух: Транспорт воситалари, жумладан ўзиорар машина ва механизmlар	Мулк эгаси (ишбилармон ЭМАС)	Транспорт тури ва унинг эксплуатация муддатига қараб, двигателининг ҳар 1 см ³ ишчи ҳажми учун 0,09 сўмдан 1,2 гача	Жорий йилнинг 1 сентябридан кечиктирмай ва мулкка бўлган ҳуқуқ ўтказилиб берилаётганда	100%
4-гурух: Ишбилармонлик қилишга транспорт воситалари, жумладан ўзиорар машина ва механизmlар	Мулк эгаси (ишбилармон)	Транспорт тури ва унинг эксплуатация муддатига қараб, двигателининг ҳар 1 см ³ ишчи ҳажми учун 0,09 сўмдан 1,2 сўмгача	Жорий йилнинг 1 сентябридан кечиктирмай	100%
Барча гуруҳлар бўйича енгилликлар кўзда тутилган (ҚР СКнинг 330-моддаси)				
Ер солиги				
Шаҳар ва қишлоқ жойлардаги ишбилармонлик юритишига мўлжалланмаган ўй олди ва боғ-полиз ер участкалари	Ер участкаси эгаси ёки участкадан фойдаланувчи (ишбилармон ЭМАС)	Кишлоқ аҳоли пунктларида - 1 м ² майдон учун 0,1 сўм, шаҳарларда - 0,5 сўмдан 1,5 сўмгача	Жорий йилнинг 2 сентябридан кечиктирмай	100%
Шаҳар ва қишлоқ жойлардаги ишбилармонлик юритишига мўлжалланган ўй олди ва боғ-полиз ер участкалари	Жер участогунун эёси же жер пайдалануучу (ишкер)	Зона коэффициенти Кз (0,3дан Згача) ва тижорат коэффициентини Кк (0,1дан 50гача) кўллаш билан ҳар бир м ² учун 0,9 сўмдан 2,9 сўмгача	Жорий йилнинг 2 сентябридан кечиктирмай	100%
Енгилликлар кўзда тутилган (ҚР СКнинг 344-моддаси 1-қисми)				
Қишлоқ ҳўжалигига мўлжалланган ерлардан фойдаланганлик учун	Ердан фойдаланувчи, ер участкасидан фойдаланаётгани ёки йўқлигидан қатъий назар (ҚР СКнинг 334-моддаси)	Бир гектар учун белгиланган ставкага кўра	20 % - 26 апрелдан кечиктирмай; 25 % - 26 августдан кечиктирмай; 55 % - 26 ноябрдан кечиктирмай (жорий йилнинг)	100%
Енгилликлар кўзда тутилган (ҚР СКнинг 337, 343 ва 344-моддалари)				
Аҳоли пунктлари ерлари ва қишлоқ ҳўжалиги учун мўлжалланмаган ерлардан фойдаланганлик учун	Мулк эгаси ёки ер участкасидан фойдаланувчи (ишбилармон)	Зона коэффициенти Кз (0,3дан Згача) ва тижорат коэффициентини Кк (0,1дан 50гача) кўллаш билан ҳар бир м ² учун 0,9 сўмдан 2,9 сўмгача	Квартал сайн, тенг бўлиб, жорий квартал биринчи ойнинг 21 чисолосидан кечиктирмай	100%
Енгилликлар кўзда тутилган (ҚР СКнинг 344-моддаси)				

Умумий давлат солиқлари

Солиқ турлари	Тўловчи	Солиқ солинувчи база, нарх, солиқ ставкалари	Тўлаш муддатлари	Маҳаллий бюджетга тушадигани
Даромад солиги (ҚР СК 162-моддаси)		1) жисмоний шахс – даромад олаётган ҚР фуқароси; 2) жисмоний шахс – резидент, ҚР фуқароси бўлмаган, ҚРда яшашга рұксати бор ёки қўйрилман макомига эга бўлиб, даромад олаётган шахс; 3) жисмоний шахс – резидент эмас, ҚР фуқаролиги бўлмаган, ҚРдаги булоқдан даромад олаётган шахс; 4) солиқ агенти – ҚРдаги булоқдан жисмоний шахсга даромад тўлаётган солиқ агенти	Умумий даромад ва чегирмалар ўртасидаги айрманинг 10%	Солиқ тўловчи – 1 апрелгача (ягона солиқ декларациясини тақдим қилиш муддатигача). Солиқ агенти – даромад тўланган ойдан кейинги ойнинг 21 чисолосигача
Енгилликлар кўзда тутилган (ҚР СКнинг 167 ва 169-моддалари)				
Сотувдан тўланадиган солиқ		ҚРда доимий муассаса очиш орқали фаолият юритаётган маҳаллий ёки чет эллик ташкилотлар, шахсий ишбилармон	ҚНС ва сотувдан олинадиган солиқни ҳисобга олмаганда, товар сотиш, иш ва хизмат кўрсатишдан тушган тушумнинг 0%дан 5 %гача (фаолият тури ва тўлов шаклига қараб)	Ой сайн, ҳисобот берилётган ойдан кейинги ойнинг 21 чисолосидан кечиктирмай
Енгилликлар кўзда тутилган (ҚР СК 315-моддаси)				
Ерости бойликларидан фойдаланганлик учун солиқ		роялти – фойдали қазилмаларни излаш, текшириш ва конларни ишлатиш мақсадида ерости бойликларидан фойдаланиш ва/ёки ерости сувларини олиш учун тўланадиган жорий тўловлар	ҚРда доимий муассаса очиш орқали фаолият юритаётган маҳаллий ёки чет эллик ташкилотлар, хусусий ишбилармон	Саводдан тушган тушумнинг 1дан 12%гача ёки Солиқ кодекси асосида сотилган маҳсулотнинг ҳар 1 м ³ га сўм ҳисобида
1 ва 2 бандлар бўйича енгилликлар кўзда тутилган (ҚР СК 300-моддаси)				
Ягона солиқ		Ташкилот ёки хусусий ишбилармон, агар йиллик тушуми ҚНСнинг рўйхатга олиш чегараси миқдоридан ошмас ва ҚНС тўловчиси бўлмаса. ҚР СК 359-моддасининг 3-қисмига биноан бир қатор субъектларга тегишли эмас	ҚНС ва сотувдан олинадиган солиқни ҳисобга олмаганда, товар сотиш, иш ва хизмат кўрсатишдан тушган тушумнинг 2%дан 6 %гача (фаолият тури ва тўлов шаклига қараб)	Квартал сайн, ҳисобот берилётган кварталдан кейинги ойнинг 16 чисолосидан кечиктирмай
Ихтиёрий патент		Ишбилармонлик фаолиятини (рўйхати ҳукумат томонидан тасдиқланган) юритувчи фуқаро (жисмоний шахс). Агар тушуми ҚНСнинг рўйхатга олиш чегараси миқдоридан ошса, патент асосида солиқ тўлаш ҳуқуқига эга эмас (ҚР СКнинг 356-моддаси)	Фаолият турлари бўйича бошланғич солиқ суммаси ҳукумат томонидан белгиланади (ҚР СКнинг 354-моддаси ва ҚР ҳукуматининг 25.06.2015 йилдаги 418-қарори)	Фаолият юритишини бошлашдан олдин патент сотиб олиш йўли билан
Мажбурий патент		ҚР СКнинг 348-моддасида кўрсатилган фаолият турлари билан шугулланувчи ташкилот ва ишбилармонлар	Ҳар бир фаолият тури учун ҚР ҳукуматининг 28.01.2009 йилдаги 58-қарори билан белгиланган	Фаолият юритишини бошлашдан олдин патент сотиб олиш йўли билан
Патентлашнинг ҳар икки тури бўйича ҳам енгилликлар кўзда тутилган (ҚР СК 352-моддасининг 2-қисми)				

Бошқа мажбурий тўловлар

Тўлов тури	Тўловчи	Хизмат турлари	Тўлам (тариф)	Тўлаш муддатлари	Кимга тўланади
Ичимлик суви хизматини ташкил қилиш ва сувни етказиб бериш учун тўлов	Уй хўжаликлари, ташкилотлар, муассасалар, корхоналар, бошқа юридик ва жисмоний шахслар	Ичимлик суви етказиб бериш хизмати учун	Маҳаллий кенгаш (бундан нари МК) белгилаган ўлчамда	Ичимлик сув истеъмолчиси ва сувни етказиб берувчи ўртасидаги шартнома асосида	Хизмат кўрсатувчига (Водоканал, ИСФҚЖБ (СООППВ)
Қаттиқ маший чиқиндиларни йиғиш, олиб кетиш ва йўқ қилиш хизмати учун тўлов	Уй хўжаликлари, ташкилотлар, муассасалар, корхоналар, бошқа юридик ва жисмоний шахслар	Қаттиқ маший чиқиндиларни йиғиш, олиб кетиш ва йўқ қилиш хизмати учун	Маҳаллий кенгаш (МК) белгилаган ўлчамда	Хизмат кўрсатувчи ва истеъмолчи ўртасидаги шартнома асосида	Муниципал корхона ёки бошқа хизмат кўрсатувчига (алоҳида ташкилот)
Экин сугорадиган сув истеъмолчилари – жисмоний ва юридик шахслар	Экин сугорадиган сув истеъмолчилари – жисмоний ва юридик шахслар	Ирригация тизимини тасарруф қилиш ва экин сугорадиган сувни истеъмолчилар ўртасида бўлишиши хизмати учун	Взнос ўлчами СФА (Сувдан фойдаланувчилар асоциацияси) умумий йиғилиши томонидан аниқланади	СФА ва экин сугорадиган сув истеъмолчиси ўртасидаги шартномада кўрсатилган муддатда	СФА Кенгashi ижрои органига
Яйлов ерларидан фойдаланиш учун тўлов	Яйловдан фойдаланувчилар, умумий яйлов билетлари асосида	Ўй ҳайвонларини боқчани учун. Овчилик, асаларичilik, доровор чўплар, меваларни териш, пичан тайёрлаш, фойдали қазилмаларни қазиш, туризм, дам олиш ва ҳ.к.	Сумма ҳар йили яйлов қўмитаси томонидан аниқланади, МК томонидан тасдиқланади	График асосида бўлиб тўлаш мумкин, лекин 1 ноябрдан кечиктирмай. Кечиктирганлик учун пеня тўланади	Учдан икки қисми яйловларни ривожлантириш учун яйлов қўмитасига, учдан бир қисми маҳаллий бюджетга
Қишлоқ ҳўжалиги ерлари давлат фонди (ҚХЕДФ) ерларининг ижараси учун тўлов	ҚХЕДФ ерларидан фойдаланувчи маҳаллий ҳамжамият аъзолари, ҚР фуқаролари	ҚХЕДФ ерларидан вақтингчалик фойдалангани учун	Ижара ҳақи Мўйёнинг ижрои органи (ер комиссияси) томонидан, савдолашиб (кимошиб савдоси ёки танлов) натижаларига кўра ёки бевосита музокаралар йўли билан белгиланади. Айрим ҳолларда ҚХЕДФ ерлари ижарага савдолашмай, бевосита музокаралар йўли билан берилади (ҚР ЖКнинг 29.06. 2007 йилдаги 1997-III – қарори).	ҚХЕДФ ер участкаларини ижарага бериш муддати ва ўлчамлари тегишли МК томонидан белгиланади. Ижара ҳақи ҚХЕДФ ерларини ижара олиш ҳақидаги шартномада кўрсатилган муддатларда тўланади.	Маҳаллий бюджетга
Жарима (маъмурӣ тўлов)	Қишлоқ/шаҳар худудида маъмурӣ ҳуқуқбузарлика йўл қўйган айборд шахс	Маъмурӣ ҳуқуқбузарлика йўл қўйгани учун	Жарима ўлчами Қирғиз Республикаси Маъмурӣ ҳуқуқбузарлика кодексининг тегишли моддаси би-лан аниқланади, ҚҲ қошидаги маъмурӣ ҳуқуқбузарликлар бўйича комиссия томонидан қўйланади.	Ҳуқуқбузар жарима солингани ҳақидаги қарор топширилган кундан тортиб бир ойдан кечиктирмай.	Маҳаллий бюджет

Фуқароларниң маҳаллий аҳамиятга молик масалаларни ҳал қилишда мүйобо билан бирга иштироки модели

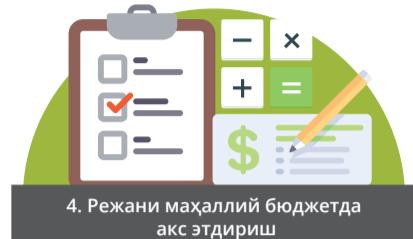
1. Устувор масалалар ва ҳамжамият эҳтиёжларини биргаликда аниқлаш

2. Ташаббускор гурухлар

3. Аниқланган муаммоларни ҳал қилишга йўналтирилган тадбирлар режаси (МЎЎБ+аҳоли)

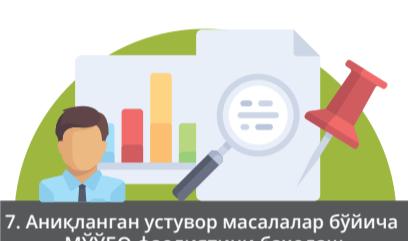
4. Режани маҳаллий бюджетда акс этдириш

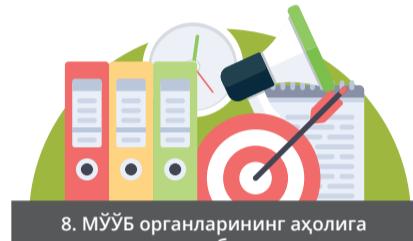
5. Режа ва бюджетни бажариш

6. Режаларнинг бажарилishi бўйича жамоат мониторингини юритиш

7. Аниқланган устувор масалалар бўйича МЎЎБ фаолиятини баҳолаш

8. МЎЎБ органларининг аҳолига ҳисоботи

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

ДИПЛОМАТИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ
ИНСТИТУТ ПОЛИТИКИ РАЗВИТИЯ
DEVELOPMENT POLICY INSTITUTE

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Ушбу буклет Швейцария ҳукуматининг Швейцария Ривојланиши ва Ҳамкорлик Башқармаси (SDC) орқали Ривојланиши сиёсати институти (www.dpi.kg) томонидан ишлана оширилаётган "Фуқаролар овози ва маҳаллий ўзини ўзи бошқарув органларининг хисоботи: бюджет жараёни" лойиҳаси (www.vap.kg) доирасида кўрсатилган

чанди

НИМА УЧУН САРФЛАМОҚ? БИРГАЛИКТА ЕЧАМИЗ!

УМУМИЙ ДАВЛАТ СОЛИҚЛАРИ САРМОДАР ЁРДАМИ ИЖАРА

МАҲАЛЛИЙ СОЛИГИ ИНВЕСТИЦИИ МЎЎБ

ПАТЕНТ МУЛК СОЛИГИ САРМОДАР ЁРДАМИ ИЖАРА

ДАРОМАД СОЛИГИ САРМОДАР ЁРДАМИ ИЖАРА

ИЧИМЛИК СУВИ УЧУН ТЎЛОЛ САРМОДАР ЁРДАМИ ИЖАРА

САРМОДАР ЁРДАМИ ИЖАРА